Asiantuntijalausunto: HE 109/2024 vp Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2025

12.11.2024

Finanssipolitiikan valvonta
Valtiontalouden tarkastusvirasto

Aluksi

- Lausunto sisältää valvonnan alustavat päähavainnot. Laajempi kertomus annetaan eduskunnalle 17.12.
  - Velkakehitys, hallitukset toimet ja tavoitteiden saavuttaminen, uusi EU-säännöstö ja sen noudattaminen, suhdannetila ja finanssipolitiikan mitoitus
- Kansallinen finanssipoliittinen lainsäädäntö on päivitettävä yhtenäiseksi uuden EU-säännöstön kanssa vuoden 2025 loppuun mennessä
  - Kansalliset säännöt ovat samalla arvioitavana
  - Valvontatehtävä finanssipolitiikan valvonnalle
- Velkaennusteita koskeva tarkastus julkaistaan 21.11.

Julkisyhteisöjen velkasuhde kaksinkertaistunut finanssikriisistä lähtien

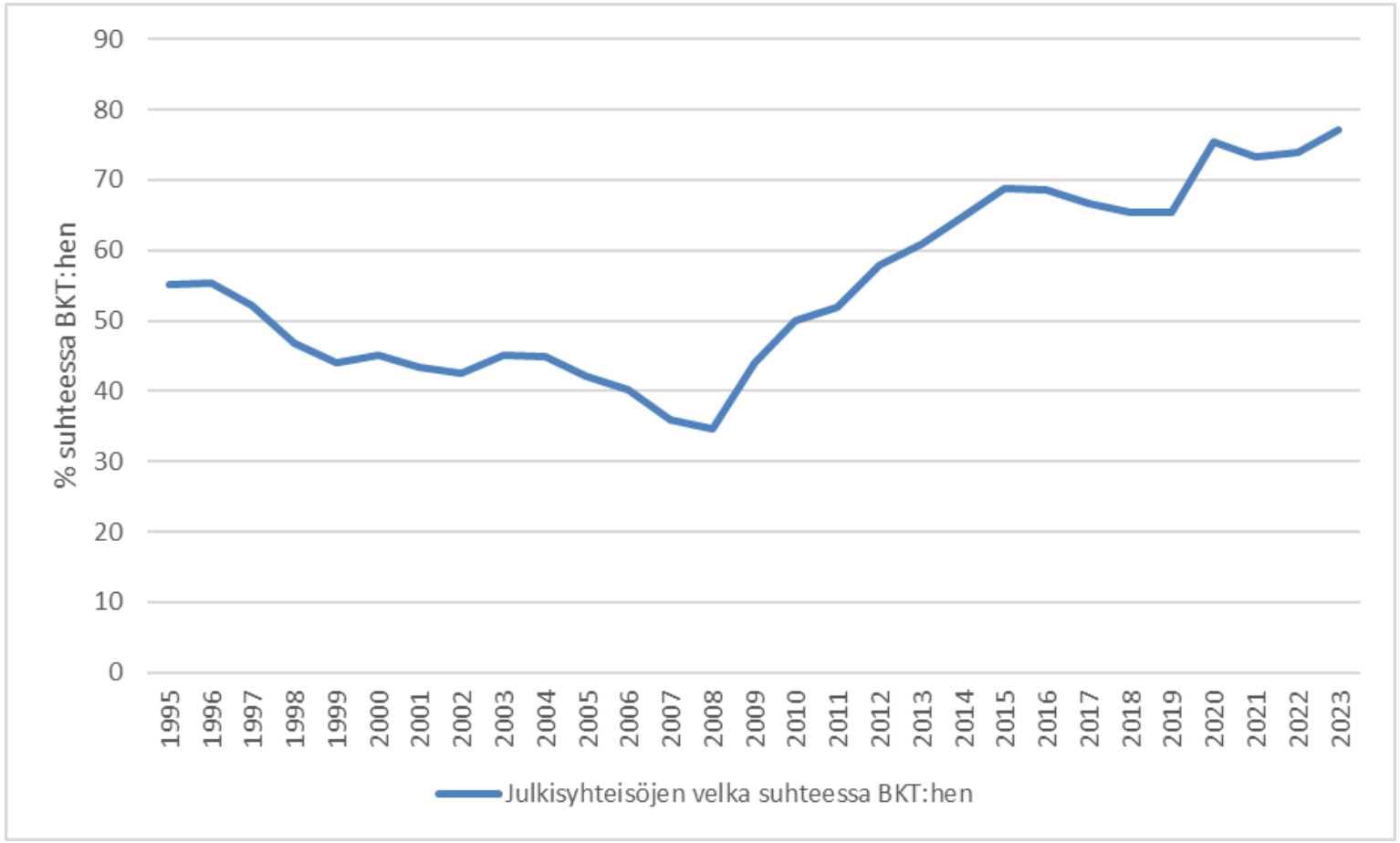

- Velkasuhde ottaa harppauksia kriisitilanteissa
- Valtionhallinnon syvä ja pysyvä alijäämäisyys on julkisyhteisöjen velkasuhteen kasvun pääajuri
- Hallituksen finanssipoliittiset tavoitteet ovat perusteltuja
  - Alijäämätavoite 1,3% suhteessa bkt:hen
  - Velkasuhteen vakauttaminen vaalikauden lopussa

Ennusteiden perusteella alijäämätavoitetta ei saavuteta

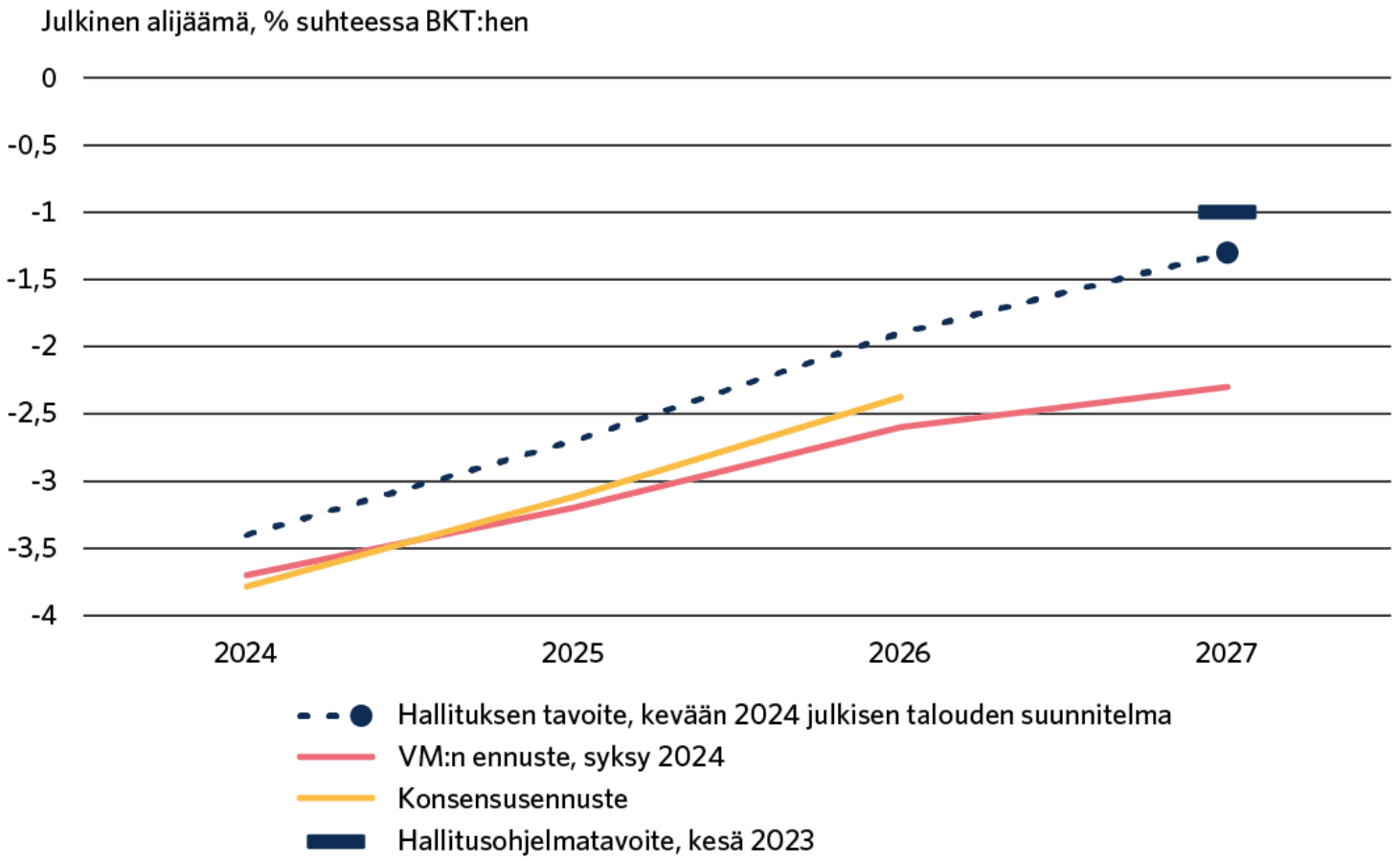

- Yhdeksän miljardin euron toimenpidekokonaisuus sisältää
  - Menoleikkauksia 3,1 + 1,5 mrd. euroa
  - Veronkorotuksia 1,4 mrd. euroa
  - Työllisyystoimia 1,9 mrd. euroa
  - Hyvinvointialueiden omia säästötoimia 0,9 mrd. euroa
- Toimenpidekokonaisuus ei kata hallituksen kaikkia julkiseen talouteen vaikuttavia toimia
  - esim. Investointiohjelma
  - Toimien vähentävää vaikutusta BKT:hen ei huomioitu
- Ennusteissa ei ole huomioitu hallituksen toimenpiteitä täysimääräisesti
  - Koska ovat epävarmoja (tässä suhdannetilanteessa)

Ennusteiden perusteella velkasuhteen kasvu hidastuu hallituskauden aikana

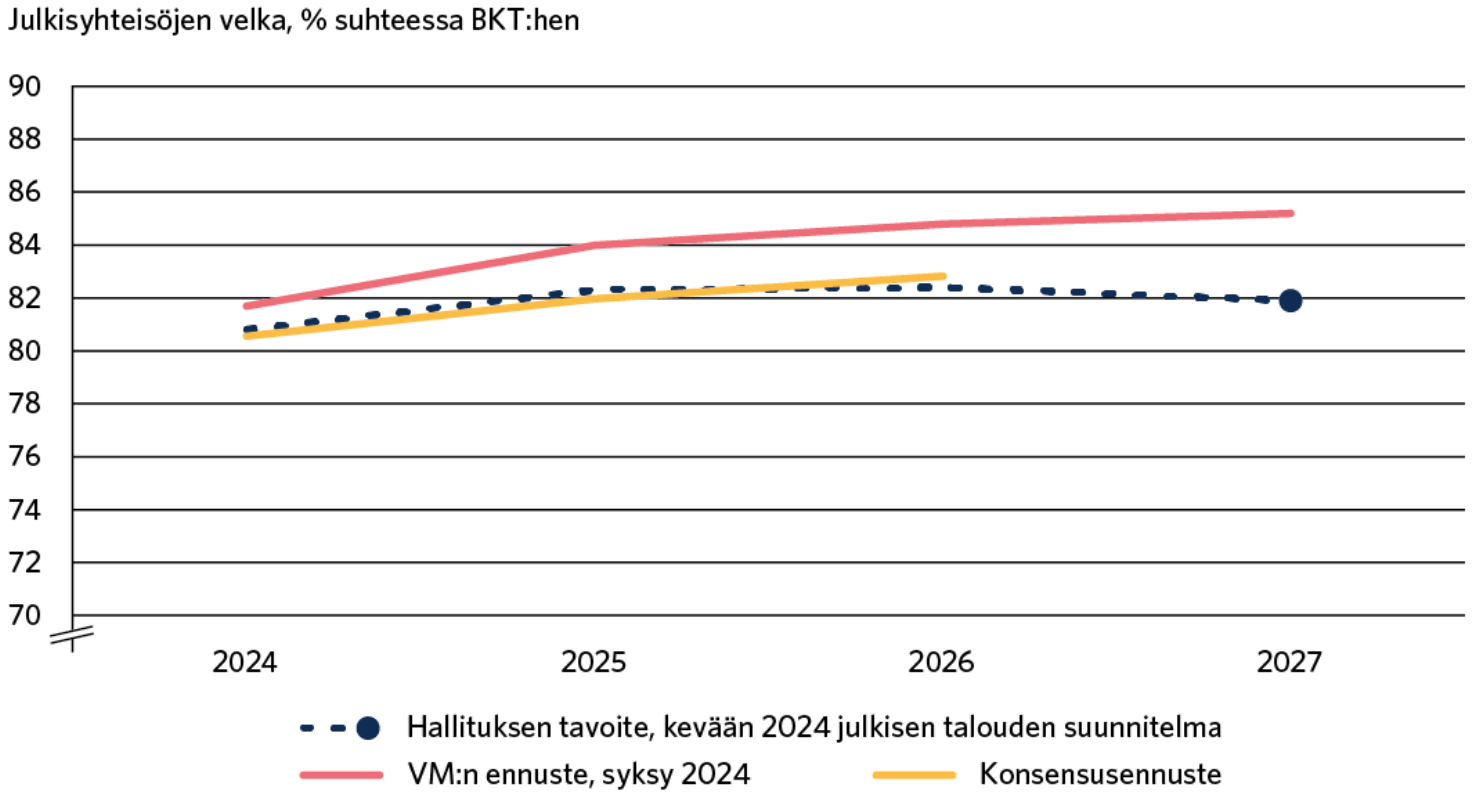

- Toimenpidekokonaisuus ei kata hallituksen kaikkia julkiseen talouteen vaikuttavia toimia
  - esim. Investointiohjelma
  - Toimien vähentävä vaikutus BKT:hen ei huomioitu

Ennusteisiin peilaten tavoitteen toteutuminen vaatisi ennakoitua positiivisempaa suhdannekehitystä

- Ennusteet ovat kuitenkin epävarmoja

Tarvitaan jatkossakin julkista taloutta vahvistavia tulo-, meno- ja rakennetoimia

- edellyttää monivuotista ja johdonmukaista, vaalikaudet ylittävää lähestymistapaa

Talousarvion pohjana oleva VM:n ennuste on realistinen

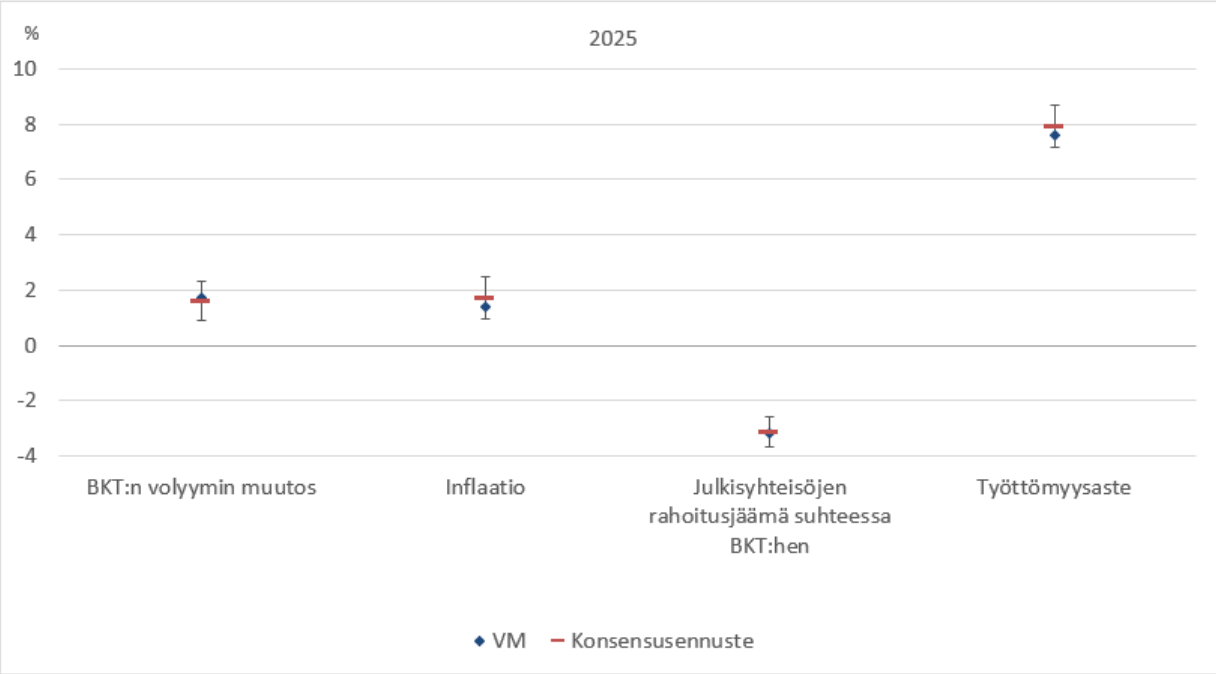

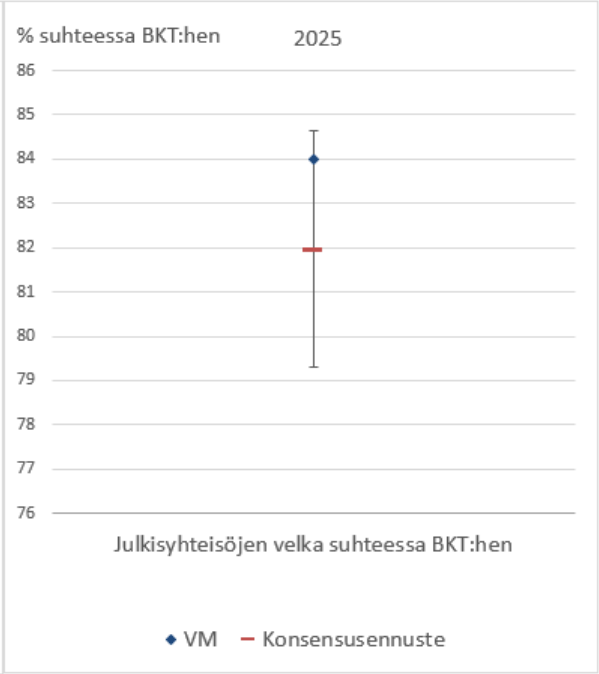

- VM:n ennusteet ovat kaikkien muuttujien osalta muiden ennustelaitosten joukon ennustevälien sisällä
  - Voidaan pitää EU-säädösten tarkoittamalla tavalla realistisena
- VM esittää huomattavasti pessimistisemmän näkemyksen velkasuhteen kehityksestä
  - Selittyy muun muassa ARA-korkotukilainojen myöntövaltuuksien nostolla

Velkakestävyysanalyysi ohjaa jäsenmaiden sopeutustarvetta

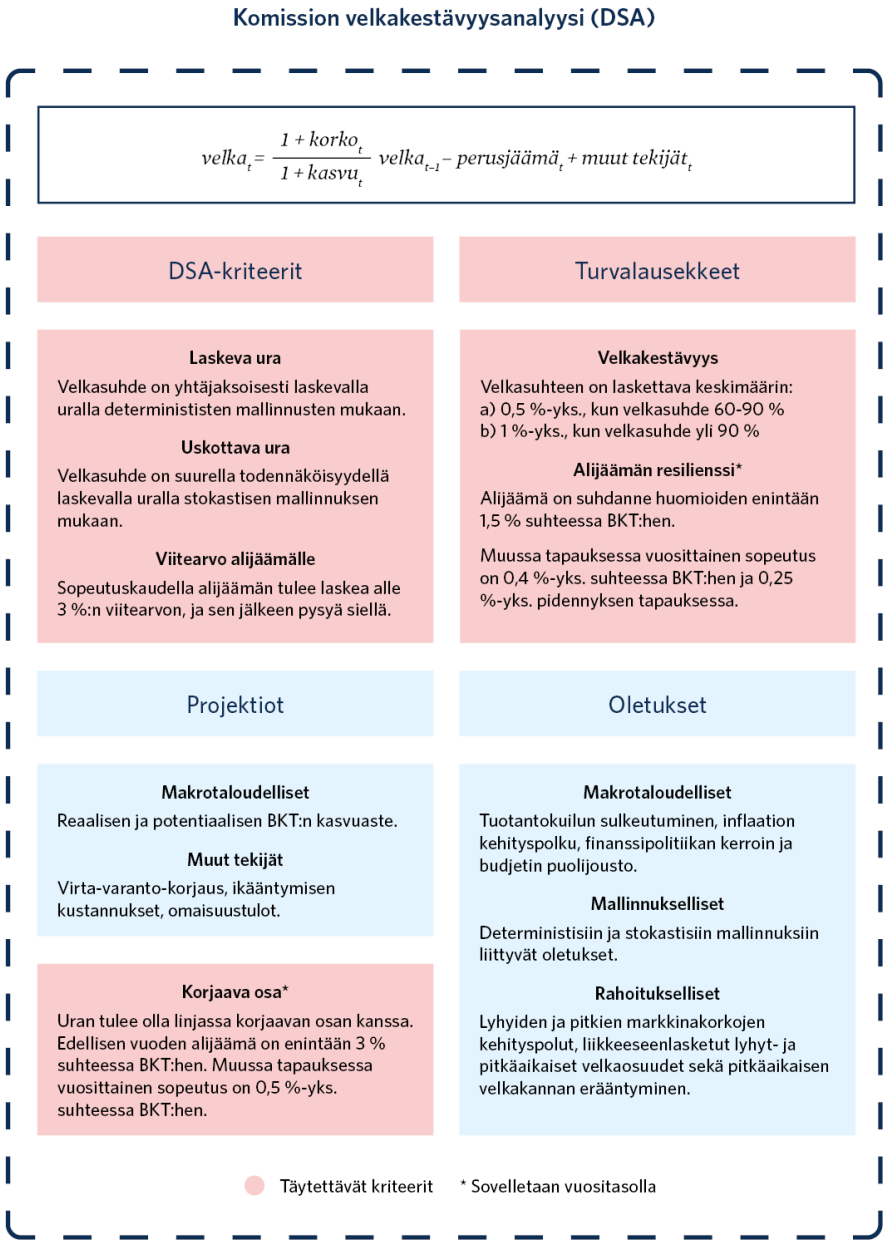

- Uudistuneiden sääntöjen keskiössä on komission velkakestävyysanalyysi (DSA).
- Analyysissä velkasuhteen kehitysuran tulee täyttää lainsäädännön mukaiset **DSA-kriteerit** ja **turvalausekkeet**.
- Maakohtaisen velkakestävyysanalyysin tehtävä on varmistaa jäsenmaiden **pitkän aikavälin velkakestävyys**.
- Analyysin avulla saadaan velkakestävyyden takaava vuosittainen **sopeutustarve**.

Velkasuhteen nopea kasvu johtaa tiukkaan sopeutusvaatimukseen

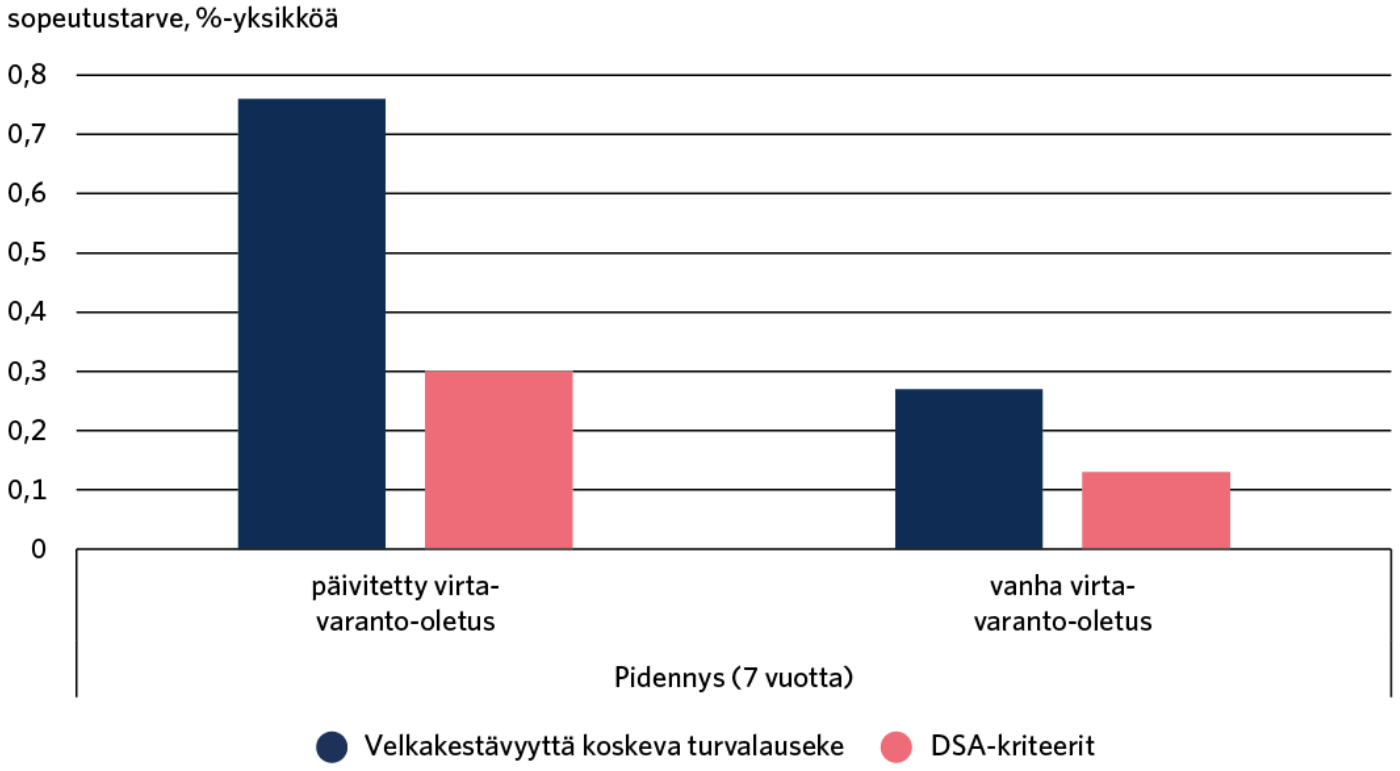

- Velkakestävyysanalyysissä velkasuhde tulee saada **lasku-uralle**.
- Työeläkelaitosten ylijäämien vaikutuksen kumoava **virta-varantokorjaus** on päivitetty laskelmiin
- **Eri kriteerit vaativat velkasuhteen laskua eri vauhdilla**.
- Velkakestävyyttä koskeva turvalauseke edellyttää velkasuhteen laskevan jo **sopeutuksen aikana**.

Suomi jätti ensimmäisen uuden säännöstön mukaisen suunnitelman EU:lle lokakuussa

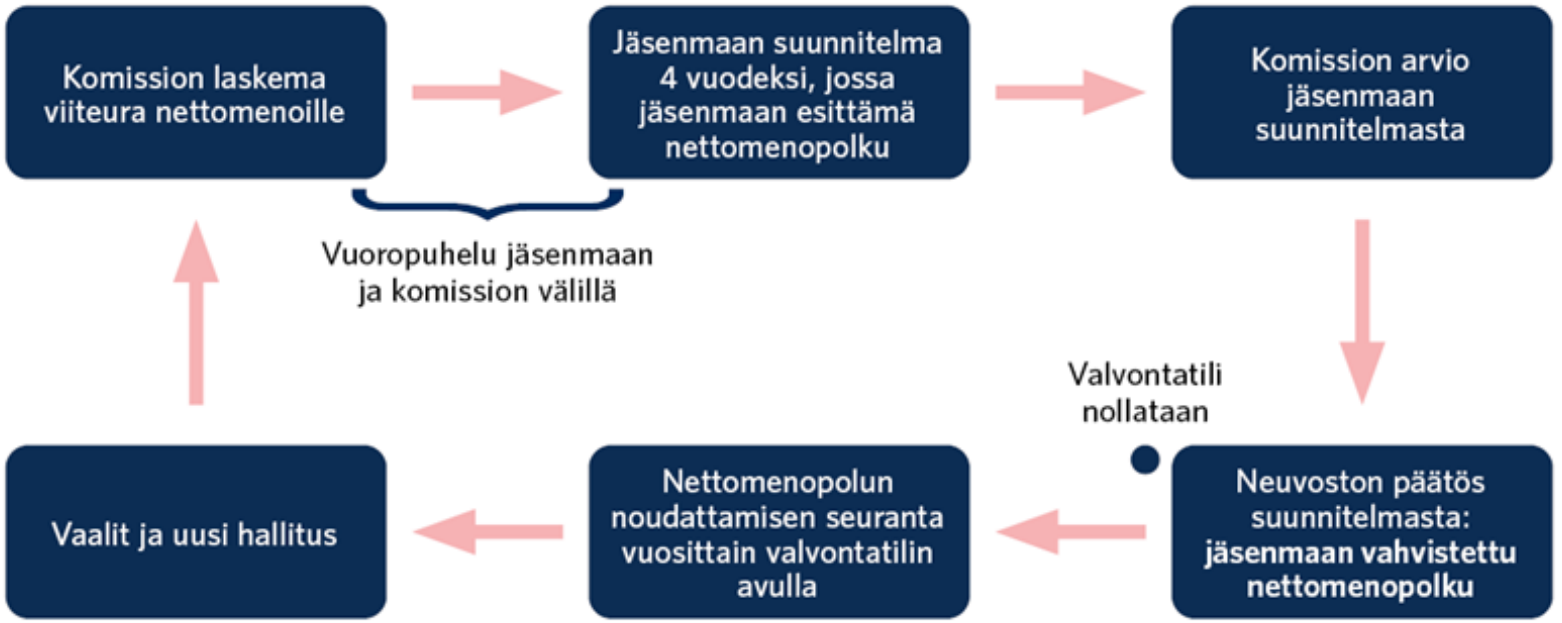

- **Suunnitelman arviointi EU-komissiossa on vielä kesken, joten lopullinen Suomea koskeva nettomenorajoite ei ole vielä tiedossa**
- **Olisi hyvä, että aloittava hallitus laatisi uuden suunnitelman aina mahdollisimman pian aloitettuaan, jotta suunnitelma olisi kiinteä osa finanssipolitiikan suunnittelua**

Julkisen talouden EU-sääntöjen noudattaminen on epävarmaa

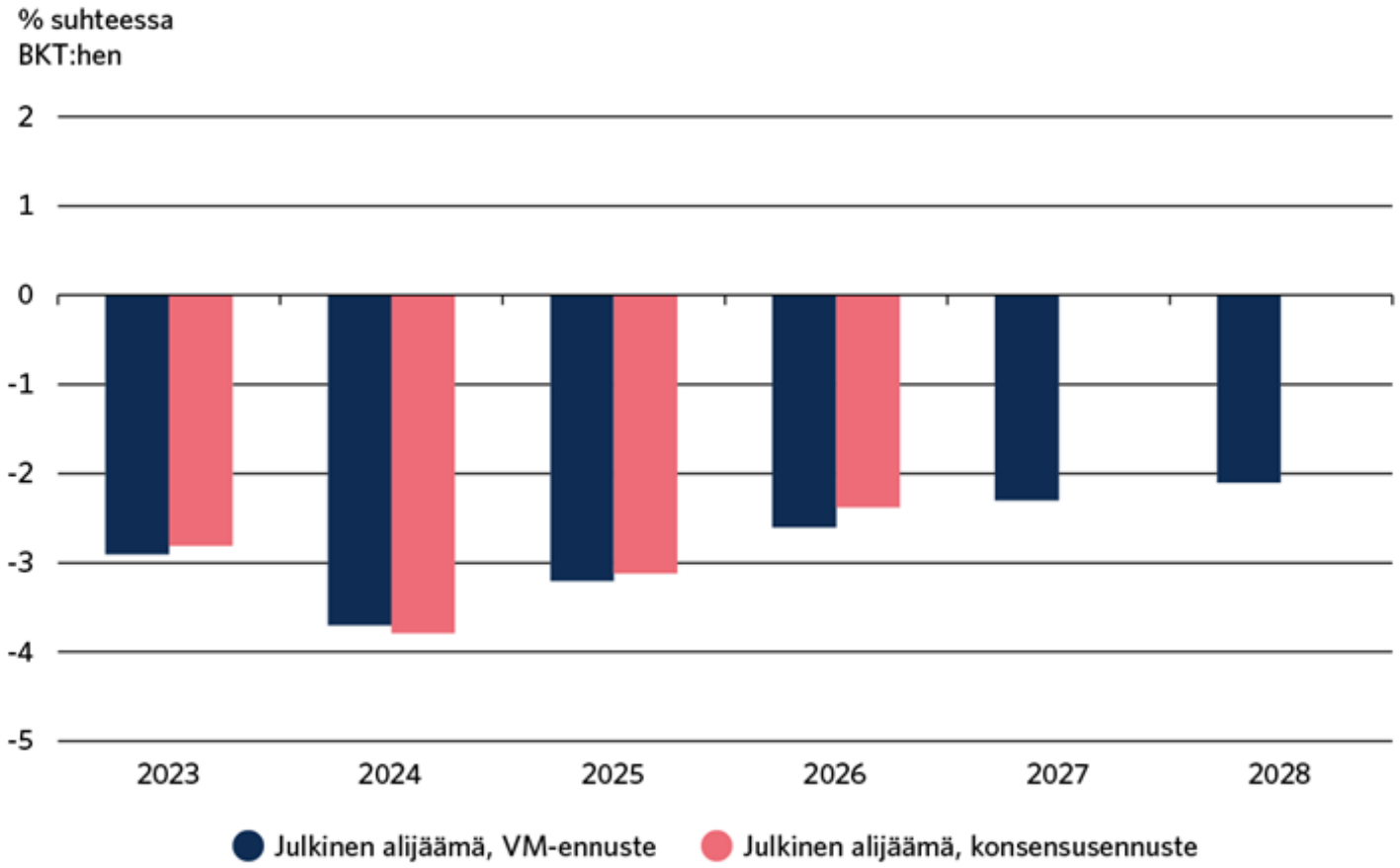

- Ennusteiden perusteella 3 prosentin alijäämärajan rikkoutuminen ei ole enää väliaikaista ja vähäistä (toisin kuin keväällä näytti)
- Myös uuden nettomenosäännön noudattamisessa on epävarmuuksia
- Suomi on hakenut sodan takia poikkeuslausekkeen käyttöönottoa